

קובץ  
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות



עקב - כ' אב

גליון נ (רמט)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

אותיות החקיקה הם לא נפרדים מהכתב ..... ד  
גדר ענין בל תשחית ..... ד  
הפסק בין נט"י לאכילת הפת ..... ו

נ ג ל ה

בביאור הפסוק בפרשתנו ד, לד. .... ז  
פסול דיוצא דופן, וביאור כ"ק אד"ש בזה ..... ח  
בהלשון אי אפשר לעבוד ה' לא מתוך... קלות ראש..... יב

ח ס י ד ו ת

ב' התקופות "לימות המשיח" ו"תחילת המתים" ..... יג

ש י ח ו ת

שנה מעוברת אחר חודש ניסן ..... יד  
השבועה על שבטי ישראל ..... יד  
השבועה לבני בנימין ..... טו  
מקור הלשון ששכר מצות ואורות וגילולים אלו הם -  
כאוצר המונח בקופסא ..... טו  
השיעור דחגירת צפורן וכל שהוא ..... טז

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום ..... יז

## ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש ג' תמוז ש.ז. סי' י', וז"ל: ...משא"כ בלי חקיקה, זיינען די אותיות ניט קיין באזונדער מצליאות פון דער זאך אין וועלכע זיי זיינען אויסגעקריצט, נאר זיי זיינען מיני' ובי', זיי זיינען א טייל פון דער מצליאות פון דעם אבן (טוב) אין וועלכע זיי זיינען אויסגעקריצט, און דערפאר איז אוממעגלעך אפצוטיילן די אותיות פון דעם אבן - דער אנרירן די אותיות - איז אנרירן דעם אבן (טוב) ... איינער וואס וויל צעשטערן די צורת האותיות פון אבן טוב, דארף זיין שבירת האבן טוב.

ובהערה 25 שם: ושאני שבירת הלוחות דאירע בזה נס ד"לוחות נשברו ואותיות פורחות" (פסחים פז, סע"ב) - אף שהיו אותיות החקיקה. ואכ"מ.

ולהעיר מלקו"ש ח"ד ע' 33 בביאור מאמר חז"ל (אד"ר פ"ב) "נסתכל (משה) בהן וראה שפרח כתב מעליהן, אמר האיק אַני נַתַּן להם לישראל את הלוחות שאין בהם ממש, אלא אחוז ואשברים", וז"ל:

"פרח כתב מעליהן" (בפשטות) אין לפרש שפרח מהם גוף הכתב (האותיות עצמן) - דא"כ מהו ה'ל' "לוחות שאין בהם ממש" - ה"ז "לוחות שאין בהם כלום". ועוד מכיון שהכתב הי' "מעצמן של הלוחות", הרי כל זמן שהלוחות היו שלימות (טרם שבירתן) הרי הי' שלם גם הכתב החקוק בהם (אבל ראה חדא"ג מהרש"א פסחים פז, ב) - אלא הכוונה שפרח ה"רוח קדוש" שהי' בקרב כל אות ואות" (אלשיך תשא לד, א. שם ד [קרוב לסופו]).

הרב שלום חאריטאנאוו  
- ברקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש ח"ח ע' 465-466 שקו"ט בביאור המשנה מדות פ"א מ"ב דרשות הי' לו (לממונה שמצא כהן ישן בשעת שמירה) לשרוף את כסותו, איך הותר כאן איסור בל תשחית. (הובא בלקו"ש דברים ש.ז. הערה 41). ובהמשך הדבר מובא, שלפי דעת אדמו"ר הזקן אין לתרץ תירוץ כמה אחרונים, דמותר לשרוף כסותו כשם שמותר לשבר כלים להטיל אימה על בני הבית, משום שאדה"ז ס"ל (כדעת הסמ"ק והחינוך) שאין היתר להשחית להטיל אימה כו'. ואח"כ מבואר, שיסוד ההיתר הוא, דכשם שמותר לצער הגוף לצורך תשובה, כך מותר לאבד הממון לצורך ענין של תשובה ותיקון הנפש (כילדעת אדה"ז יסוד איסור בל תשחית ואיסור צער הגוף אחד הוא).

והנה בהשקפה ראשונה לא נתבאר כאן בפירוש מהו סוף סוף הפרש בין הטלת אימה על בני הבית שינהגו כשורה לבין

שריפת הכסות בתור עונש לטובת האדם. ולכאורה, הרי גם גבי הטלת אימה על בני הבית כותב אדה"ז שלא הותר הדבר גם כאשר כוונתו היא מחמת שאינם נוהגים כשורה, היינו לטובתו.

ונראה לבאר זה בפשטות: יסוד הענין דהטלת אימה על בני הבית פירושו, שמשחית את הבגד כאדם העושה כן מחמת כעסו, כדי להראות להם שהוא כועס. משא"כ ענין שריפת הכסות הוא ענין של עונש בלבד. אלא שבמקום שהעונש יהי' לקחת ממנו את הבגד ולעשות בו דבר חיובי, מענישים אותו יותר ע"י שריפת הכסות, כי זהו עונש קשה יותר, כמוכן ופשוט. וזהו מה שמביא בשיחה שם דוגמא לדבר מתענית, שהרי אף אחד אינו מרויח מצער גופו, דלא כצדקה. [ואולי י"ל, שלפיכך כותב אדה"ז באגה"ת שענין הצדקה בתור חליפין לתענית הוא רק דבר שבדיעבד, ולכן גם בזמננו כדאי להשלים התעניות, כי אחד החילוקים העיקריים בין תענית לצדקה, דבצדקה הגם שהוא מוסר את ממנו, מ"מ יש מישהו שנהנה ממנו, דלא כתענית. ולענין קרבן שיש תענית שהוא במקומו (כמבואר באגה"ת) יש לומר בשני אופנים: מצד אחד הוא ענין של שריפה בעלמא, אבל לאידך הוה נח"ר לגבוה. ויש מקום לכאן ולכאן. ואכ"מ].

במלים אחרות: אילו הי' ענין השבירת כלים להטיל אימה, ע"י שבירת הכלים שלהם, היינו דבר של עונש, הי' אולי מותר לדעת אדה"ז, אלא שטעם האיסור לדעתו הוא משום שלא הותר איסור בל תשחית במקום שהשחתה אינה אלא מכשיר למכשיר לדבר אחר (כמו כאן שהשחתה מורה על כעסו שהוא הגורם להטיל אימה כו').

ובזה אולי יש לבאר המקור לחידוש זה של אדה"ז, ע"פ המבואר בסהמ"צ להרמב"ם מל"ת נז וחינוך מצוה תקכט, שאיסור השחתת האילנות (שבה נאמר איסור בל תשחית) הוא אפילו כשמתכוון להרע ללב האויבים, דגם כאן זהו ענין של מכשיר למכשיר כו'.

והנה מקורו של החינוך (שהוא מקור שיטת אדה"ז) שאיסור בל תשחית הוא גם בעושה כן להטיל אימה על בני ביתו, בפשטות הוא בגמ' שבת קה, ב, שם הובא מכמה אמוראים ששברו כדי להטיל אימה על בני ביתם רק כלים שבורים וכיו"ב (וכמפורש בחינוך שם).

ואולי המקור לזה הוא מדברי הגמ' שם לפנ"ז דאיתא התם שהמשבר כלים בחמתו כאילו עובד ע"ז כי היום אומר לו עשה כך וכו', ולכאורה הוא פלא שלא הובא כלל ענין "בל תשחית" בברייתא זו. וע"כ צ"ל דמיירי באופן דלית בל משום בל תשחית. ואם נימא כדעת החולקים על אדה"ז וכו', מוכח שגם המשבר בחמתו לא מקרי השחתה, ולא נאסר אלא משום היום

אומר לו עשה כך כו'. אבל לדעת אדה"ז פשוט הוא כי איירי במני חבירי וכיו"ב.

ועדיין יש לעיין בדבר.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.ל. -

ג. בלקו"ש ח"ב פ' ואתחנן (ע' 364) איתא: "כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דערציילט אז זיין פאטער, דער רבי נ"ע, פלעגט ניט וועלן ליידין אז מען איז אים מפסיק צווישן וואשן זיך צום עסן און ברכת המוציא, הגם אז על פי דין הייסט א הפסק, דיבור אדער זמן דוקא. פונדעסטוועגן פלעגט ער ניט וועלן ליידין אז מען איז אים מפסיק אפילו נאר במחשבתו צווישן נטילת ידים און ברכת המוציא." ע"כ ההקדמה לסיפור וממשיך לספר:

"אין די יארן תרנד-ה האבן די מעדילצין פראפעסארן אויסגעפונען א נייעם אדער אין מוח, וואס דער אדער העלפט צו זכרון און צו פארטיפונג, איינער פון די בני בית האט דאס דערציילט מיט גרויס התפעלות צו הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק (מהורש"ב) ביים עסן.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק האט אויסגעהערט און גארניט גיזאגט, נאכן בענטשן האט ער געזאגט, מען זאל א וויילע צואווארטן, ער איז דאן אריינגעגאנגען צו זיך אין חדר און האט פון דארט ארויסגעבראכט א קליין ביכל חסידות, א כתב-יד פון הוד כ"ק אדמו"ר. האמצעי, און האט געוויזן אז עס ווערט דארט אין זעקס-זיבן שורות געבראכט וועגן דעם אדער... הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי - האט דאס געווסט, וויל למעלה איז אין אדם העליון איז דאס פאראן, ממילא איז דאס ביים אדם למטה זיכער דא" עכלה"ק.

והנה לפי המסופר פה מ"ספר המאמרים ה'שי"ת עמוד 140" כמצויין בהערה 5 (ומקורו בשיחת פורים תש"ד) שספרו לכ"ק אדמו"ר נ"ע באמצע האכילה לפני ברהמ"ז, ואדמו"ר נ"ע ענה לאחר ברהמ"ז.

צ"ע לכאורה ההקדמה (שלפני הסיפור) - שכ"ק אדמו"ר נ"ע לא הי' רוצה שילפסיקוהו בין הנטילה לבין ברכת המוציא דלכאורה הטעם שלא רצה להפסיק להביא את הכת"י מחדר אחר הוא ע"פ מ"ש בשו"ע אדמוה"ז או"ח סי' קע"ח ס"ה-ו ד"אסור לעקור ממקומו עד שיברך בהמ"ז. ויל"ע.

איברא דכשכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שיחה זו, בש"פ מטו"מ תש"ב אכן מובא שאמרו בנוסח שמתאים להקדמה הנ"ל. וז"ל שם (בע' רפ"ב - שיחות ה'תש"ב הנחה בלתי מוגה):

"אמאל ווען דער רבי נ"ע האט זיך געוואשן עסן, און געהאלטן צווישן וואשן זיך מיט ברכת המוציא, איז אריין זיין ברודער..."

דער רבי נ"ע האט דאס אויסגעהערט געמאכט ברכת המוציא און געגעסען א שטיקעל... און דערנאך איז צוגעגאנגען צום שאפע... עי"ש.

(ב) ועוד יש להעיר דבשיחה בלתי מוגה הלשון בסוף הסיפור "איז מסתמא פאראן אין אים אויך די עורקים בדמות אדם העליון".

ואילו בלקו"ש שם (וכ"ה במקור הנ"ל) "ממילא איז דאס ביים אדם למטה זיכער אויך דא".

(ג) בהנחה בלתי מוגה שם הלשון "פלעגט ניט וועלן ליידן אז מען איז אים מפסיק במחשבתו אין די כוונתו וואס צווישן נט"י ביז ברכת המוציא". ודו"ק.

הרב שלום דובער הכהן  
- נחלת הר חב"ד -

## נ ג ל ה

ד. בפרשת ואתחנן פרק ד' פסוק לד (או הנסה אלוקים וגו') אחרי שרש"י הולך ומפרש כל אחד משורה של פרטים שמתארים הפלגת אופן יציאת ישראל ממצרים, אינו מפרש כלום על "וביד חזקה ובזרוע נטויל" שבא בהמשך לפרטים הנ"ל בפסוק שם.

ובאמת לא הי' מקום לשאלה בזה לאחרי שגם בכל הפרשיות לפני זה כולל פר' שמות ופר' וארא איפה שהוזכרו בפעם הראשונה מילים הללו - אין ברש"י פירוש מיוחד ומסויים עליהם.

כנראה מפני שאינם דורשים פירוש לכן חמש למקרא שמוכן בפשטות שהם מורים על הפלגה בכללות אופן היציאה ממצרים.

(וכפי משמעות פירושו בשמות ג, יט ובסוף פר' שמות על ד"ה "כי ביד חזקה ישלחם").

אבל נעשה הדבר תמוה אחרי שבפסוק דומה בתחלת פר' עקב פסוק יט נחית רש"י לפרש מילים הנ"ל של "יד חזקה וזרוע נטויל" שבאים גם שם בהמשך לפירוט עניני הפלגה בקשר ליציאת מצרים ומפרשם רש"י באופן פרטי בקשר למכות מסוימות - והיד החזקה זה הדבר: והזרוע הנטויל זו החרב של מכות בכורות: (ומבלי להביא הוכחה או ראיה לפירושו).

אולי יש לראות כחלק מהסיבה לפי' רש"י דוקא כאן בני

בניגוד לשאר המקומות, בהפרש איך שנכתבו מילים אלו כאן בפר' עקב ובין איך שבאו בשאר המקומות לפניו או לאחריו.

כאן נכתבו בהא הידיעה "והיך החזקה" "והזרוע הנטויה" משא"כ בשאר המקומות בחמישה חומשי תורה איפה שהוזכרו בשייכות ליציאת מצרים. ועדיין צריך עיון בזה.

תמ"ל הנ"ל הוא מלבד תמ"ל כללית "וואס ווארפט זיך איך די אויגען" שאחרי שרש"י כבר פירש הפרטים שבפסוק בפר' ואתחנן חוזר ומפרש שנית אותם הפרטים בפסוק שבפרשת עקב (בקצת שינויים).

יוסף וולדמאן

- ברוקלין נ.י. -

ה. הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' י' פסק המקדיש טומטום ואנדרוגינוס וטריפה וכלאים ויוצא דופן למזבח הרי זה כמקדיש עצים ואבנים לפי שאין קדושה חלה על גופן והרי הן חולין לכל דבר וימכרו ויביא בדמיהם כל קרבן שירצה, ואינו כבעל מום שבעל מום יש במינו קרבן, וכו'.

וצריך ביאור מ"ש יוצא דופן דאמרינן דהוי כמקדיש עצים ואבנים ובעל מום אמרינן דיש על"ל קדושת הגוף. וכן עיין בהרמב"ם פ"ג מהל' או"מ הל' ד' פסק וכן הכלאים ויוצא דופן ומחוסר זמן פסולין אעפ"י שאין בהם מום שנאמר שור או כשב וכו' כי יולד פרט ליוצא דופן. והל' שבעת ימים פרט למחוסר זמן תחת אמו פרט ליתום שנולד אחר שנשחטה אמו עכ"ל וצ"ע דברי רבינו דנקט יתום היכא שנשחטה אמו. הא בגמ' חולין מבואר דיתום דמעטינן מהמיעוט דתחת אמו בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים, ועיין בכס"מ בפר"ז הל' י"א מה שמתרץ וגם אני אכתב מה שנראה לע"ד וב' צ"ע כיון דהולד נולד אחר שנשחטה אמו הא הוי שחוט ופסול לקרבן משום דחסר עבודת השחיטה שהיא אחת מד' עבודות הקרבן ולמה בעינן גזה"כ חדש דתחת אמו. והנל"ב איז יסודות, בע"ז.

דהנה יוצא דופן דפסול לקרבן נפקא לן בתורת כהנים דכתיב כי יולד פרט ליוצא דופן והא דיוצא דופן אינו קדוש בבכורה פטר רחם כתיב הובא במנחות דף ו' והנפ"מ יאה בין ב' הדרשות ביתום דזה פירש לחיים וזה פירש למיתה ופירש רש"י בחולין ל"ט דיוצא דופן ל"ה ועיין במכילתא שסובר דיתום כשר לקרבן ול"ה יו"ד, ואינו קדוש בבכורה דל"ה פטר רחם.

ועכשיו צ"ע ביאור בגזה"כ דכי יולד פרט ליוצא דופן אם הוא משום דחסר לו לידה כדרך הנולדים ול"ה לידה מה שיצא דרך דופן או דלמא לאו משום דחסר לידה אלא רק דפסול

לקרוב משום פסול דלא יצא דרך הרחם כשאר הנולדים. והנפ"מ  
 יתא בין ב' הצדדים נראה דאם נימא משום דחסר לו לידה הוי  
 הביאור דעצם הדבר חשוב לאו מידי דקרוב כלל ויוצא דופן לא  
 מיקרי שה אבל אם נימא דפסול לקרוב רק משום דלא יצא דרך  
 הרחם הוי הטעם דרק משום פסול נפסל לקרוב כמו בעל מום  
 דעיקר דינו הוא רק בחלות הקדושה דלא חיילא עלי' קדושת  
 הגוף. אבל שה שפיר מיקרי.

ונראה דהתורה כהנים דיליף מגז"כ דכי יולד פרט  
 ליוצא דופן משמע דהטעם משום דחסר לו לידה ול"ה שה כלל.  
 ולא חשיב מידי דקרוב, ועיין בתוס' חולין דף ל"ח כי יולד  
 ליוצא דופן לאו משום לידה דריש אלא גמר לידה לידה מבכור  
 כדאמרינן בריש פ' יוצא דופן דף מ'. וכן עיין רש"י בבכורות  
 דף נ"ז, דמפרש כן אליבא דר"ש, ולפי רבנן בתוס' משמע  
 דיוצא דופן הוי רק פסול דיליף מבכור דל"ה פטר רחם וכמו  
 בבכור יוצא דופן אינו קדוש משום דחסר לו הפטר רחם ה"נ  
 יוצא דופן פסול לקרוב רק משום דלא יצא דרך הרחם כשאר  
 הנולדים ולא משום הטעם דאמרינן דל"ה לידה ול"ה שה כלל.

וביסודות אלו יתא מבואר מחלוקת הראשונים בחולין דף  
 ע"ד: דעיין שם בסוגיא איבעיא להו מהו לפדות בכן פקועה  
 פטר חמור וכו' כי תבעי לך אליבא דרבנן דאמרי שחיטת אמו  
 מטהרתו מאי כיון דאמרי שחיטת אמו מטהרתו כבשרא בדיקולא  
 הוא או דלמא כיון דרהיט ואזיל ורהיט ואתי שה קרינא בל'.  
 דמר זוטרא אמר דאין פודין בכן פקועה פטר חמור ורב אשי.  
 אמר פודין א"ל רב אשי למר זוטרא מאי דעתך דגמרת שה שה  
 מפסחים, ופלי רש"י ז"ל ופסח בכן פקועה פסל דקיי"ל בקדשים  
 כי יולד פרט ליוצא דופן ה"נ לגבי פטר חמור גמרינן מינב'  
 דיוצא דופן פסול.

והשיגו רבנן בתוס' דא"א לומר כן דא"כ לר"מ האיך  
 פודין בו דאמר לעיל דאליבא דר"מ שה מעליא הוא ופודין בו  
 אלא מפסיל מטעם שחוטה דאין פודין בשחוטה, והקשה הרמב"ן  
 ז"ל הא אפילו אליבא דהתוס' ג"כ איכא פסול דיוצא דופן ולא  
 קרינן בו כי יולד ויפסל אפילו לר"מ, לפיכך נראה לי כדברי  
 רש"י ז"ל ומעיקרא מקמי דתיסק אדעתין ג"ש דשה שה מפסח  
 הו"א דלר"מ שה מעליא הוא דהא לא בשרא בדיקולא הוא אבל  
 השתא קאמרינן ג"ש אפילו לר"מ אין פודין בו כלל, ובדעת  
 התוס' נראה לתרץ מקושית הרמב"ן דלענין פסול דיוצא דופן  
 מרבינן מתפדה ומשה דפסח ממעטינן שחוטה ועיין בחידושי  
 הר"ן ז"ל ובהגהות הרמב"ן ז"ל, מבואר כאן דאליבא דרש"י  
 ורמב"ן ז"ל ממעטינן דיוצא דופן פסול לפדות פטר חמור  
 אפילו לר"מ, והוא משום דרש"י אזיל אליבא שיטת דתורת  
 כהנים דפסול דיוצא דופן הוי הטעם דחסר לו לידה ול"ה שה

כלל משו"ה פסול ולא שייך לפדות פטר חמור ביוצא דופן, והתוס' אזלי לשטתייהו בחולין דיוצא דופן הוי רק פסול בקרבן וכמו בעל מום, ומשו"ה אליבא דר"מ פודין בבן פקועה את הפטר חמור וכמו דפודין בבעל מום את הפטר חמור דחד דינא לתרווייהו ורק אליבא דרבנן פסול בבן פקועה מטעם שחוטה. כנ"ל בע"ה.

ועדיין צ"ע שיטת רש"י דבבן פקועה פסול לקרבן רק מצד הגזירת הכתוב דכי יולד פרט ליוצא דופן תיפוק לי' משום דהולד הוי שחוט וחסר לנו עבודת השחיטה שהיא א-ת-מד' עבודות הקרבן כמו שמבואר בתוס' ז"ל,

וכאשר הצעתי קושיא זו לפני הגאון הגדול הצדיק כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א אמר לי כהרף עין דעבודת השחיטה יכול לקיים אפילו בבן פקועה דהא אפשר לשוחטו כשאר כל בהמה ורק דלא שייך היתר שחיטה וזה לא איכפת לן עכלה"ק.

וכוון לגדולי האחרונים דראיתי דגם בתורת חיים מתרץ כן דהגזה"כ דושחט יכול לקיים גם בבן פקועה דהא מ"מ שוחטה ועבד עבודת הקרבן.

וביאור המחלוקת רש"י ותוס' נראה דהנה הא דשחיטה הוי אחת מד' עבודות הקרבן נפקא לן מגזה"כ דושחט את בן הבקר, ויש להסתפק מהו הדין דבעינן שיהא שחיטה אחת מד' עבודות הקרבן אם הוא רק מדין פרשה המחודשת בתורה דושחט בעינן שחיטה בקרבן וכמו שאר עבודות קבלה הולכה וזריקה, ולפי"ז רק מצד עבודת הקרבן בעינן שחיטה, או דלמא דגזה"כ דושחט מגלה לנו דשחיטת הקרבן נכלל תחת פרשת הלכות שחיטה בחולין, והנפק"מ יהא דאם נימא דהיא פרשה מחודשת אז בעינן רק מעשה שחיטה שיהא בקרבן ולא בעינן שחיטה כזו שיתיר אבר מן החי, אבל אם נימא דהושחט הוי רק גילוי מלתא ועיקר הדין דבעינן שחיטה בקרבן ילפינן מחולין וא"כ בעינן שחיטה כזו שיתיר אבר מן החי אז הוי השחיטה עבודת הקרבן ואם לא יתיר לנו השחיטה האיסור אבמה"ח אז חסר לנו עבודת השחיטה שהיא מד' עבודות הקרבן, ועיין בתוס' זבחים דף ל"ד. וכן עיין במנחות דהביאו בשם הרב מאורלייניש דמשו"ה בעינן שחיטה בקרבן משום דילפינן מחולין ועילי"ש.

דבזה פליגי רש"י ותוס' דרש"י ז"ל סובר דהא דשחיטה הוי אחת מד' עבודות הקרבן הוא רק מדין פרשה המחודשת בתורה של ושחט את בן הבקר וא"כ בעינן רק מעשה שחיטה להקרבן וזה שייך אפילו בבן פקועה, ומשו"ה אי לאו פסול דיוצא דופן הו"א דבן פקועה כשר לקרבן, וכן מצינו ברש"י חולין דף כ"ט. וז"ל כל עצמה ועיקרה של שחיטת קדשים לדם

היא צריכה מבואר כדברינו דעיקר מה דבעינן שחיטה בקדשים הוא רק משום מעשה עבודה בקרבן כמו שאר עבודות בקרבן, והתוס' ז"ל סוברים שהגזה"כ דושחט מגלה דשחיטת קרבן נכלל תחת פרשת שחיטת חולין ולפי"ז בעינן שחיטה בקרבן שיתיר אבמה"ח ג"כ ובבן פקועה דלא שייך שחיטה שיתיר אבמה"ח משו"ה פסול ולפי שאמרנו יהא מבואר המחלוקת המכילתא עם הש"ס שלנו בגמ' חולין.

עיינן במכילתא סוף פ' בא דיתום זה פירש לחיים וזה פירש למיתה דלקדשים כשר ובבכור לא קידש דל"ה פטר רחם וכן יתום לא נכנס לדיר להתעשר נאמר בבכור עבודה ונאמר להלן עבודה מה להלן אין קדושה חלה עליו אלא בחי אמו אף עבודה האמורה כאן דין הוא שלא תהא קדושה חלה אלא בחי אמו.

ועיינן בחולין דף ל"ח: תחת אמו פרט ליתום דזה פירש למיתה וזה פירש לחיים. והיינו דבשעת מיתתה לידה דרך הרחם דיוצא דופן ל"ה דהא בגמר לידה מתה ופסול רק מטעם גזה"כ תחת אמו דבעינן חיות עד גמר לידה מבואר כאן דיתום פסול לקרבן וצ"ע במאי פליגי המכילתא עם ש"ס דילן.

ולפי שביארנו לעיל ניחא דהש"ס שלנו סובר דיוצא דופן פסול רק מטעם פסול דלא יצא דרך הרחם ויתום כיון דאמו מתה בגמר לידה הוי יוצא דופן ג"כ משום דדרך הרחם אינו מקרי אלא היכא דאמו בחיותא הוי אבל אם מתה בגמר לידה אמרינן דחיותא דמקודם ג"כ ל"ה חיות ול"ה רחם שלה רחם משו"ה שייך פסול יו"ד ביתום, והא דאיצטריך קרא דתחת אמו מיוחד לפסול יתום והא יכולין אנו ללמד לפסול יתום מפסול דיו"ד כיון דהוא ג"כ הוי יו"ד, אבל זה אינו דהא דיתום פסול ג"כ מטעם יו"ד זה דוקא אחר שנאמר קרא דתחת אמו דמגלה לנו דיתום הוי יו"ד אבל בלא קרא דתחת אמו ל"ה אמרינן דיתום הוי בכלל יו"ד.

והמכילתא סובר דפסול יו"ד הוי מטעם דחסר לו לידה דלא נולד כדרך הנוולדים וביתום כיון דאמו חיתה כל הלידה אלא דבגמר לידה מתה זה הוי לידה כדרך הנוולדים דמה חסר לו דהא נולד מעצמו ול"ה יוצא דופן משו"ה כשר יתום לקרבן אבל לקדושת בכור דבעינן פטר רחם וכיון דמתה בגמר לידה אמרינן דחיותא דמקודם ג"כ אינו נקרא חיות ולא שייך פטר רחם במתה ומשום יתום ל"ה בכור.

ובזה יהא מתו' קושית הגאון מרן ר' זאב סלביציק זצ"ל על המכילתא דאם יתום אינו קדוש בבכורה דל"ה פטר רחם כיון דמתה בסוף לידה א"כ הוי גם יו"ד ויפסול לקרבן ומ"ש דלענין קרבן יתום כשר ולענין קדושת בכור ל"ה פטר רחם, ולפי האמור ניחא דהמכילתא סובר דפסול יו"ד הוי מטעם

דחסר לידה וביתום לא חסר לו לידה דהא נולד מעצמו כדרך הנולדים משו"ה ביתום לא שייך פסול יו"ד וכשר לקרבן, אבל לקדושת בכור דבעינן פטר רחם דתלוי בהחיות אמו וכיון דמתה בגמר לידה אמרינן דמקודם ג"כ אינו נקרא חיות ול"ה פטר רחם ואינו קדוש בבכורה כנ"ל.

וביסודות שאמרנו יהא מתורץ מה שהקשינו על הרמב"ם ז"ל דהוא פוסק כהמכילתא דפסול יו"ד הוי מטעם דחסר לו לידה וביתום כיון דמתה רק בגמר לידה ל"ה יו"ד כמו שבי' לעיל מטעם זה נקט רבינו הרמב"ם ז"ל פסול יתום רק היכא שנולד אחר שנשתטה אמו ופסול לקרבן רק מטעם שנשתטה אמו ואם תקשה לך למה בעינן גזה"כ דתחת אמו לפסול תיפוק ל"ה מטעם דהוי שחוט, זה אפשר לומר כדביארנו לעיל דבלא גזה"כ דתחת אמו הו"א דבבן פקועה שייך ג"כ מעשה שחיטה משו"ה איצטריך הגזה"כ דתחת אמו לפסול, ועדיין צ"ע דמפני מה בעי בעינן גזה"כ חדש דתחת אמו לפסול תיפוק ל"ה דהוי יו"ד ואי"ה כשירחיב גם ע"ז אענה חלקי.

ולפ"ז מבואר ג"כ דמפני מה אם מקדיש יו"ד הוי כמקדיש עצים ואבנים והוא מטעם דיוצא דופן חסר לו לידה ול"ה שה כלל משו"ה אינו חלה עליו קדושת הקדש כנ"ל בעז"ה.

הרב י. בעלסקי  
- נויארק -

ו. בשו"ע אדה"ז הלכות יום טוב סי' תקכ"ט סעי' י"ב וז"ל: "כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשוך בליון בשחוק ובקלות ראש... ואי אפשר לעבוד את ה' לא מתוך שחוק ולא מתוך שכרות". עכ"ל.

והנה מקור הלכה זו הוא ברמב"ם הל' יו"ט פרק ו' הלכה כ', ואדה"ז מביא את לשון הרמב"ם בשלימות אך מדלג בסוף הסעיף על "קלות ראש". וז"ל הרמב"ם: "וא"א לעבוד את ה' לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות". עכ"ל. וצריך להבין טעם השינוי.

הרב דניאל אליעזר ליפא קורצווייל  
- נחלת הר חב"ד -

ז. ראיתי בגליון מז אות ד שמקשה הרב וו.ר. בפ"י הפסוק במסעי ומצרים מקברים ורש"י שם, וראה במהרש"א על החומש שמבאר כ"ז היטב.

הרב משה לברטוב  
- ברוקלין נ.י. -

ח ס ל ד ו ת

ח. בתניא רפ"ז נקט אדמוה"ז ב' התקופות: ימות המשיח ותחילת המתים (נת' בשיחות חודש ניסן תשל"ג). ועד"ז (לקמן) בע' מח נקט ג"כ שניהם. ולכאורה הרי מנה בכלל מאתיים ומדוע מפרט כל א' בפ"ע.

ועפ"ז מובן שיש בזה דיוק והזכרת כל א' מהם הוא ענין ותוכן בפ"ע. וי"ל בהקדם מה שאדמוה"ז מדגיש בפרק זה (פל"ז) שע"י קיום המצות שבפרטיות הן מ"ע ומל"ת הרי ע"י פעולה בהנ"ל (בתור מעשינו ועבודתינו במשך שיתא אלפי שנים ובפרט בזמן הגלות הרי ע"ז ממשיכים הזכר היינו הגילוי שיתגלה לעת"ל. ומכיון ששכר מצוה ומצוה וכפ"ל אדה"ז (בתניא - שם) שע"י המצוה גורם גילוי השכר במילא מובן שהוא מעין פעולת ותוכן הנעשה ע"י המצוה.

ועפ"ז מובן שכמו שיש חילוק בין מ"ע ומל"ת, בענינם, מתבטא (גם החילוק בפעולתם, ובמילא) גם בהגילויים הנמשכים על ידם.

א) ענינם דמצות עשה הוא: המשכת גילוי אלקות למטה בעוה"ז הגשמי.

ב) ענינם דמצות לא תעשה הוא: פירוש הרע מהטוב שהרע לא ינק מהטוב. (ראה בכ"ז בתניא ע' 94).

עפ"ז מובן שגם בהגילויים לעת"ל שנמשכים ע"י, הוא ג"כ באופן הנ"ל.

וי"ל שגם לעת"ל (שפיגעלט זיך אפ) יש ב' אופנים הנ"ל: א) ענינם ותוכנם דמצות עשה - גילוי אלקות. ב) ענינם ותוכנם דמצות לא תעשה - העברת הרע.

וי"ל שזהו ב' התקופות דלעת"ל. תקופה א - ימות המשיח - גילוי אלקות. תקופה ב' - תחילת המתים - העברת רוח הטומאה (וראה לקו"ש חלק ח"י, ע' 245 ובהערה 54 (מתוס'): חיותן מטהרתן).

וכד דייקת שפיר י"ל שהוא בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן (בתניא ע' מח): ונמצא כי כל תכלית של ימות המשיח ותחילת המתים שהוא גילוי כבודו ואלהותו ית' ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ תלוי... קיימה כל רמ"ח מ"ע בהמשכת אלקותו... ע"י קיומה כל רמ"ח מ"ע ולהעביר רוח הטומאה ממנה. בשמירת כל שס"ה מצות ל"ת. עכ"ל. (ועד"ז בע' 94 - שם עיל"ש).

ואז יהא גילוי אלקות בבחי' וראו כל בשר יחדיו כי

פ' ה' דבר.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן  
- ברוקלין נ.י. -

### ש ל ח ו ת

ט. ברצוני להעיר על העניינים שבהם דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת ט"ו באב ש.ז.

(א) שנה מעוברת: לכאורה אחר שעיברו השנה וכבר עבר אדר שני נגמרו ענייני שנה מעוברת, ומן הסתם מה שאדמו"ר נבג"מ זי"ע אומר בא' מהשיחות, אז די רביים האבן מורא גיהאט פון עיבור יאר (כמדומה שכן הוא הל' ואיני זוכר בדיוק הל' ובאיזה שיחה הובא זה) הוא רק עד ניסן, והראי' ע"ז, שבנוסחאות שאומרים במוסף ר"ח "ולכפרת פשע" בשנת העיבור אומרים רק עד ניסן.

וי"ל שמה שהביא כ"ק אד"ש ענין שנה מעוברת בנוגע לט"ו באב, זהו רק בנוגע להשתוות של שנת החמה והלבנה, ולא מצד המעלות שיש בזה כפי שהי' מזכיר כמעט בכל התוועדות עד ניסן.

(ב) הקושיא איך חלה השבועה (של שבטי ישראל), הרי זהו לכאורה גדר דאין נשבעין לבטל המצוה, וזהו היפך לכאורה מאהבת ישראל שלא יוכלו בני בנימין לישא נשים: והנה הטעם של אהבת ישראל צ"ל שהוא רק סניף, ועיקר הקושיא הוא מצד ביטול פו"ר וכו', כי הלא בכל שבועה שא' משביע שחבירו לא יהנה ממנו וכו' יש ענין דהיפך אהבת ישראל, ואיך חלה.

וצ"ל שאין נשבעין לבטל המצוה הוא דוקא במצות שיש להם קצבה משא"כ בענייני אהבת ישראל, והגם שאין שבועה חלה על אי נתינת צדקה, התם יש גם לאו. או מטעמא אחרינא אין בהעדר קיום אהבת ישראל משום אין נשבעין לבטל כו', משום שזהו מדרש חכמים (עי' בשו"ע ב"י סי' רלט סעיף ו'), משא"כ נתינת צדקה.

והנה לכאורה עוד יש לתרץ על הקושיא, שלכאורה היתה שבועה כללית (להמיתם כלם) ובמילא חלה על הפרטים (כמבואר ברמב"ם מהגמ' דשבועות), אך כנראה שזה היל' תירוץ הראשון בהשיחה, שקבלו עליהם (הטילוהם) ברמח (ר"ל).

הרב משה לברטוב  
- ברוקלין נ.י. -

ל. בהתוועדות דחמשה עשר באב ש.ז. שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות השבועה שנשבעו בני ישראל "איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה" (שופטים כא, א) דלכאורה איך חלה השבועה מעיקרא הלא אין נשבעין לעבור על המצוות? והתירוץ בזה הי' דכיון שכמבואר הלא היו יכולים להנשא עם בנות יבש גלעד, במילא אי"ז שבועה לעבור על המצוות.

ולכאורה: א) הלא בתחילה כשאמרו "נגדע היום שבט אחד מישראל מה נעשה להם לנותרים לנשים ואנחנו נשבענו בה' לבלתי תת להם מבנותינו לנשים (שם ה-ו) הלא חשבו דשבועתם חל לגבי כל ישראל, ולא ידעו עדיין אודות יבש גלעד, ולכן אמרו מה נעשה להם לנותרים וגו', א"כ ממ"נ אם לא ידעו מיבש גלעד הלא השבועה לא חלה מעיקרא, ולמה אמרו ואנחנו נשבענו וגו', ומסגנון הכתובים משמע דבלי הענין דיבש גלעד אדרבה דאגו אודות השבועה דמה יהיו עם הנותרים? ב) לכאורה הדין דנשבע לבטל את המצוה הוא רק אם הוא בעצמו יעבור על המצוה, אז אין השבועה חלה, אבל היכן מצינו דכשע"י שבועתו יבטל שני מצוה, הנה גם בזה אין השבועה חלה? ומה שהוזכר אודות הענין דאהבת ישראל וכו' הלא פסק הרמב"ם בהל' שבועות פ"ו הל' י"א דכשנשבע שלא יהנה ישראל מנכסיו, אפי' כשלמחר יצטרך זה ותהי' עובר על וחי אחיך וגו' אם אינו רוצה להתחרט השבועה חלה יעו"ש, והרי כאן שבועה זו היא היפך הענין דאהבת ישראל? ג) מהו התועלת בהשבועה מצד בנות יבש גלעד, הלא מבואר בקרא שהיו מהן רק ד' מאות, ולא הי' מספיק להו' מאות שנשארו, א"כ הלא לגבי ב' מאות הנותרים הי' זה שבועה על דבר מצוה?

הרב נחום דענבערג

- ברוקלין נ.י. -

יא. בכמה שיחות (לאחרונה - שיחת ש"פ דברים ט"ו) הובא המשל דכ"ק אדמו"ר מהר"ש על הענין שע"י עשיית המצוות בזמן הזה מוסיפים אורות באצילות - ששכר מצות ואורות וגילויים אלו הם כאוצר המונח בקופסא, ונותנים לכאור"א מישראל מפתח הקופסא, ולע"ל יפתח הקופסא ויתגלה האוצר.

וכדאי לברר המקור לזה במאמרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש:

בד"ה באתי לגני תשי"א פ"ה הובא ענין הנ"ל, שאדמו"ר מהר"ש מבאר שאורות אלו באצ"ל הם שם כמונחים בקופסא, כי אינם בשביל אצ"ל, כ"א לצורך עולם התחתון ואינם מתגלים באצ"ל. ומציין על זה: ד"ה פזר נתן תרמ"ב. ועיין הגהה שני' בתניא פ"א. ד"ה ארדה נא תרנ"ח.

בתרמ"ב ישנם ב' ד"ה פזר נתן - דפ' תזו"מ, ודחגה"ש.

בב' המאמרים הובא תוכן ענין הנ"ל, וליותר ברור הוא בד"ה

פזר השני (דחגה"ש), וז"ל: "ועכשיו הם להוסיף אורות באציל, אמנם לא בשביל האציל כ"א ששמור וגנוז עד עת בא דברו ית"י". אבל, כנ"ל, גם בסד"ה פזר הראשון (דפ' תזו"מ) הובא תוכן הענין, אמנם בב' המקומות לא מפורש הלשון "מונח בקופסא".

אבל כן הובא בד"ה ארדה נא תרנ"ח וז"ל: "וכמ"ש בד"ה פזר נתן רמ"ב בענין צדקתו עומדת לעד, שעומדת בעולם האצילות בפ"ע... ואינו מתגלה שם בעולם האציל וכמונח בקופסא כו"י".

אמנם גם בלשון זה (כמונח בקופסא) לא נתבאר באריכות משל הנ"ל (שהובא בהשיחות) דאוצר המונח בתיבה.

אבל כן מצאתי באריכות בד"ה ביום השני (דש"פ נשא) תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רט), וכ"ה בד"ה הנ"ל עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תסח), וז"ל: כנודע ממ"ש בכהאריז"ל שכל קיום המצות ולימוד התורה דעכשיו ה"ה להוסיף אורות באציל ולע"ל יתגלה בחי' זו בגילוי למטה [עדיין לא מצאתי המקור לזה בכהאריז"ל, ועדיין צריך חיפוש], ובאמת ישנם גם עכשיו כל ההמשכות אך אינם מאירים בגילוי, וה"ז כמשל מי שיש לו עושר מופלג והוא גנוז בתיבה, והגם כי אינו רואה אותם ואינו נושאם אתו בעת הילוכם מ"מ ישנם כמו"כ כל ההמשכות שממשיכי ע"י התומ"צ ישנם גם עכשיו רק שהם גנוזי' באציל ולע"ל יתגלה למטה ג"כ בעשיל כו"י".

הרב פנחס גולדשטיין  
- לונדון אנגלי' -

יב. במה שנתבאר בהתוועדות דשבת חזון ש.ז. אודות פגימת המזבח דשיעורו בכל שהוא ולא רק כדי שתחגור בצפורן וכו'.

כדאי להעיר במ"ש בס' כרתי ופלתי סל' י"ח ס"ק א' שהביא הסתירה דהרמב"ם בהל' שחיטה לא הזכיר השיעור בהסכין כדי שתחגור צפורן, ואילו בהל' בית הבחירה פ"א כתב פגימת מזבח כדי חגירת צפורן והוא הפוסל בסכין של שחיטה? וביאר בזה דאין לך פגימה בעולם ממש קטן שבקטנים שלא יורגש ע"י צפורן, ואם אין חוגרים בצפורן אינו פגימה רק תלוי בהרגשת הבודק, ולפי חריצת ועוצם הרגשתו כי יש אנשים שאפילו פגימה קטנה אין מרגישים, ויש שמרגישים אפילו כחוט השערה, ויש אשר אין מרגישים כלל, והכל לפי הרגשת האדם, ולכך כפי אשר בא המסורת והקבלה מחז"ל היל' פגימה כדי חגירת צפורן, כי המה דברו באיש השלם וישר בהרגשה ואין בו דופי, ולא דברה תורה בחלושי הרגשה, ואז לא יבצר שום פגימה שלא יורגש בצפורן, וזהו שיעור הנאות לו חגירת צפורן, אמנם חז"ל לעוצם קדושת פרישתם יראו לנפשם אולי אין להם הרגשה נכונה על בוריו כפי הראוי לשוחט, ולא מרגישים בכל פגימה,

לכך בררו בדרכים אחרים לחקור מה שא"צ כ"כ הרגשה במיא  
 ושמשא כו' והן הן דברי הרמב"ם שכתב פגימה בכל שהוא, דלא  
 רצה לומר חגירת צפורן אולי אין השוחט שלם בהרגשה כראוי,  
 ויתיר שלא כדת, לכן אמרו סתם כל שמרגיש בפגימה טריפה,  
 ומסיק שם דאפילו פגימה קטנה שבקטנות אסורה ד"ת, ואף שאין  
 נרגש בצפורן, כי החסרון מפאת הכודק, אלו ה"ל שלם בהרגשה  
 ה"ל מרגיש בסכין פגומה, יעו"ש עוד. דמדבריו יוצא דבאמת  
 גם באכני מזבח ובסכין, השיעור הוא כל שהוא, וזהו השיעור  
 דחגירת צפורן, והא דהזכיר השיעור דחגירת צפורן רק לגבי  
 מזבח כי הם היו בקיאים בהרגשה, דלפי"ז לכאורה א"ל שישנם  
 ב' שיעורים או בכל שהוא או בכדי שתחגור הצפורן, כי הוא  
 דבר אחד.

הרב בנימין הערץ  
 - ברוקלין נ.י. -

ה ל ו ם

יג. ט"ז תמוז: "הה"מ אמר: הלואי היו נושקים הס"ת באותה  
 האהבה, שה"ל מורי מנשק את הילדים בהוליכו אותם אל ה"חדר"  
 כשה"ל "באהעלפער".

ראה לקו"ת פרשתנו (פנחס פ, ב): כמו למשל אדם גדול  
 שמרכין עצמו אצל תינוק קטן בכדי ליקח אותו על זרועותיו  
 ולהגביה למעלה ראש מחמת גודל רצונו ותשוקתו בו. (עי"ש  
 בארוכה).

כ תמוז: "ג' מיני התבוננות הם.. ב) שקודם התפלה,  
 ענינה הרגש חיות הענין שלמד...".

ראה לקו"ת פרשתנו (פנחס עח, א קרוב להתחלתו).

כא תמוז: "כל ענין השימום ר"ל, שישנו בישראל הוא  
 רק בדוגמת הבנינים שמחוץ להיסוד אבל היסוד דמקדש הפרטי  
 הוא בקדושתו".

ראה לקו"ת פרשתנו (פנחס עו, ב): הקרבנות תלויין  
 בביהמ"ק דוקא משא"כ שאר המצות ואפילו מחשבה ודבור דקרבנות  
 יכול להיות אפ"ל בגלות שלהיות הגילוי בנפש יכול להיות  
 בכל זמן.

כד תמוז: "א פנימי איז, אז בעטען א ברכה אויף  
 עבודה איז דאס אל ישעו בדברי הבל און עס דארף זיין תכבד  
 העבודה על האנשים".

ראה לקו"ת פרשתנו (מטות-מסעי, צא, ג): כי ע"י ביטול  
 היש עי"ז דוקא נעשה הברכה וההמשכה מלמעלה.

כז תמוז: "ביחידות הראשונה שנכנס לרבינו הזקן...  
ויענהו ע"ז רבה"ז: ...צריך אתה להוציא את החמץ שהוא  
הישות וגסות הרוח".

ראה לקו"ת פרשתנו (מטות-מסעי, פז, א-ב): תהו זה תחת  
זה...ב' הפכיים כמים ואש שלא יוכלו להתחבר ולהזדווג יחד.  
(עי"ש בארוכה). ומסיימים בטוב.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -